

Hautanen Hannu

Rohkeasti ääntä päin! Musiikkikasvatuksen merkitys varhaiskasvatuksessa

Kandidaatintutkielma
KASVATUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA
Varhaiskasvatus
2023

Oulun yliopisto
Kasvatustieteiden tiedekunta

Musiikkikasvatuksen merkitys varhaiskasvatuksessa (Hannu Hautanen)
Kandidaatin tutkielma, 27 sivua, 0 liitesivua
Toukokuu 2023

Musiikkikasvatuksen rooli varhaiskasvatuksessa on heikentynyt viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana. Kansallisen koulutuksen arviointi keskuksen (Karvi) tutkimus vuodelta 2019 toteaa asian niin, että taideaineiden opetus on vähentynyt valtakunnallisesti siten, että suures- sa osassa päiväkoteja ei järjestetä musiikki-, maalaus-, draama- tai tanssitoimintaa ollenkaan tai hyvin vähän. Tutkimuksen valossa tämä on huolestuttava tulos, joten ryhdyin heti pohti- maan tämän tilanteen syitä.

Halusin tutkia, miksi musiikkikasvatusta ei enää järjestetä suurimmassa osassa suomalaisista päiväkodeista. Totesin aiheen olevan kandidaatin tutkielman liian työläs, koska se vaatisi laa- jan kyselytutkimuksen. Päädyin tutustumaan alan kirjallisuuteen ja tutkimusartikkeleihin ja etsimään syitä miksi musiikkikasvatus olisi merkityksellistä ja tärkeää lapsen kehitykselle. Asioissa on aina teoreettinen ja empiirinen puolensa, joten erotin ne tuloksissa toisistaan sekä lisäsin vielä löytämiäni kriittisiä näkökulmia musiikkikasvatuksesta lapsille.

Tulokset olivat selkeästi musiikkikasvatuksen puolella ja korostivat sen positiivisia puolia. Ne nostivat esiin kognitiivisten taitojen kehityksen, kielellisen ja avaruudellisen sekä matemaatti- sen taitojen parantumisen lapsilla, jotka aloittivat musiikin opiskelun hyvin varhaisella iällä. Opetusmetodeissa painotettiin leikkiä ja lapsen vapaaehtoisuutta sekä varsinkin alkuvaihees- sa, ja mitä pienemmistä lapsista on kyse, opetuksen informaalisuutta.

Itse toivoisin, että tutkielmastani jää päällimmäiseksi rohkaiseva vaikutelma henkilöille, jotka haluaisivat toteuttaa musiikkikasvatusta tai vetää musiikkituokioita omassa päiväkotiryhmäs- sään, mutta epäilevät omia taitojaan. Loppujen lopuksi tärkeämpää on iloinen yhdessä olemi- nen ja lapsen lämmin kohtaaminen kuin hyvä lauluääni tai oikein säestäminen. Oli sitten kyse kuinka pienimuotoisesta toiminnasta tahansa, kuten loruttelusta, yhteislaulusta pienryhmässä ilman säestystä tai musiikin kuuntelusta, niin kaikki toiminta on tarpeellista ja hyödyllistä, vaikka se itsestä tuntuisikin vähäpätöiseltä. Rohkeasti ääntä päin!

Avainsanat: varhaiskasvatus, esiopetus, musiikkikasvatus, merkitys, lapsen kehitys

Sisältö

1	Johdanto	4
2	Tutkimuksen toteutus	5
2.1	Lähtökohta ja tavoitteet.....	5
2.2	Tutkimuskysymys ja tiedonhaku.....	6
2.3	Aineiston rajaus ja luotettavuus	7
3	Teoreettinen viitekehys	9
3.1	Musiikin vaikutus lapsen kehitykseen.....	9
3.2	Varhaiskasvatus.....	10
3.3	Musiikkikasvatus ja musiikkipedagogiikka	10
3.4	Monilukutaito	11
4	Musiikkikasvatus varhaiskasvatuksessa	13
4.1	Merkitys ja tutkitut hyödyt.....	13
4.1.1	<i>Itsesäätely ja itseilmaisu</i>	14
4.1.2	<i>Aistien hallintaa</i>	15
4.1.3	<i>Kognitiiviset taidot</i>	16
4.2	Toteuttamisen näkökulmia	16
4.2.1	<i>Formaalialia ja informaalia oppimista</i>	17
4.2.2	<i>Taitotason huomioiminen</i>	18
4.2.3	<i>Henkilökunnan asenteet ja osaaminen</i>	19
4.3	Kritiikkiä ja realismia.....	21
4.3.1	<i>Feministisen tutkimuksen näkökulma</i>	21
4.3.2	<i>Musiikin harrastaminen ja älykkyys</i>	22
5	Johtopäätelmät	24
6	Pohdinta	25
	Lähteet	26

1 Johdanto

Tämä on kandidaatin tutkielmani, jonka olen toteuttanut kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Olen työtäni varten hakenut useista tietokannoista tieteellisiä ja vertaisarvioituja artikkeleita ja aihetta käsittelevää kirjallisuutta liittyen musiikkikasvatukseen hyödyistä varhaiskasvatusikäisten lasten kehitykseen. Aiheen valitsin, koska minua kiinnosti etsiä alan kirjoituksissa esitellyjä syitä miksi musiikkikasvatusta tulisi käyttää lapsen kehityksen tukena sekä tahdoin myös löytää mahdollisia kriittisiä puheenvuoroja.

Kappaleessa kaksi aluksi kerron miten olen tutkimukseni kirjallisuuskatsauksena toteuttanut, miten olen aiheeni valinnut ja rajannut ja miten olen tutkimuskysymykseni muotoillut. Kerron myös, miten olen tietoa etsinyt ja mitä tietokantoja käyttänyt. Kolmannessa kappaleessa esittelen tutkielmani tieteenteoreettista pohjaa, johon perustan mahdolliset väitteet ja mitkä teoriat asettavat raamit työlleni.

Musiikkikasvatukseen vaikutuksia lapsen kehitykseen on tutkittu runsaasti. Varhaiskasvatusta taas ohjaavat asiakirjat, jotka pohjautuvat tälle tutkimukselle eli varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja esiopetuksen perusteet. Pluralistisessa maailmassa eläminen vaatii jokaiselta sukupolvelta enemmän ymmärrystä elinympäristöstään, joten kulttuurien ja tapojen monilukutaidon arvo nousee jatkuvasti. Neljännessä kappaleessa esittelen aineistosta eniten esiinnoukseita teemoja ja tuloksia. Olen eritellyt tulokset tutkimukseen ja käytäntöön sekä kritiikkiin.

Johtopäätelmissä käsittelen eniten aineistossa esillä olleita teemoja. Lopuksi kirjoitan pohdinnassa ajatuksiani aiheesta, kuinka olen käsitellyt aineistoa ja kirjoittanut työni, sekä tuon esille mitä itselläni jäi aineistosta eniten mieleen ja mikä jäi vielä mietityttämään. Viimeisenä on lähteet, joista olen koonnut työssäni käyttämäni materiaalin. Lähteiksi valitsin pääasiallisesti vertaisarvioituja artikkeleita ja alan kirjallisuutta niin suomalaisilta kuin ulkomaalaisilta tekijöiltä.

2 Tutkimuksen toteutus

Tässä kappaleessa kerron miten olen kerännyt ja rajannut aineiston. Avaan lähtökohtia ja ajatusmaailmaa, joka veivät minut kohti tätä aihealuetta. Kerron mikä on tutkimuskysymykseni ja miten olen päätenyt muotoilemaan sen tähän muotoon. Kirjoitan myös näkemyksistä, joita nousi esiin tutkijan ja kirjoittajan roolista tiedon vastaanottajana, käsittelijänä ja muokkaajana.

2.1 Lähtökohta ja tavoitteet

Tutkimuksella tulisi olla jokin tarkoitus, päämäärä ja tavoite. Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2007) kertovat Yinin (1984) jo todenneet, että tutkimuksella tulisi olla jonkinlainen muoto, joka määrittää onko tutkimuksen pyrkimys selvittää, selittää tai kuvailla jokin ilmiö tai tapahtuma. Yleensä tutkimuksen luonnetta kuvaillaan neljällä eri piirteellä; kartoittava, selittävä, kuvaileva ja ennustava (Hirsjärvi ym., 2007, s. 133–134). Omaa tutkielmaani peilaten edellä mainittuihin määritelmiin sanoisin sen olevan kuvaileva työ, vaikka siinä on myös kartoittavia piirteitä. Kuvailevuus on Hirsjärvi ym. (2007) mukaan ilmiöiden keskeisiä piirteitä dokumentoivaa ja kartoittavuus on vertailevaa, uusia näkökulmia etsivää ja keskeisiin teemoihin haakeutuvaa (Hirsjärvi ym., 2007, s. 135). Tästä syystä näkisin, että työni on enemmän kuvaileva kirjallisuuskatsaus.

Kirjallisuuskatsauksella tarkoitetaan laadullista eli kvalitatiivista tutkimusta. Sen metodina käytetään aiempien tutkimusten ja aiemmin julkaistun kirjallisuuden mahdollisimman laajaa tutustumista ja niiden pohjalta tehtyä yhteenvetoa eli tutkimusta. Metodi on yleisesti tutkimuksessa käytetty tiedonhankintamenetelmä. Metsämuuronen (2003) mainitsee tutkimuksen teossa Grounded theory –lähestymistavan, joka on hänen käsityksensä mukaan puhtaasti aineistopohjainen tapa tehdä tutkimusta. Siinä annetaan aineiston kertoa sisältönsä, jonka pohjalta muodostetaan teorioita tai tuloksia (Metsämuuronen, 2003, s. 177).

Aineiston hankinnassa pitää etsiä esimerkkitutkimuksia. Juha T. Hakala (2015) toteaa, esimerkkitutkimuksiin perehtyminen helpottaa oman tutkimusmetodin valinnassa ja samalla kerryttää aineistoa. Seasta voi löytyä omaa tutkimusta läheltä meneviä tutkimuksia, joiden lähteitä mahdollisesti voi käyttää. (Valli & Aaltola, 2015a, s. 17). Alussa tutkimuksen muotoa ja etenemistä on hankala hahmottaa. Kari Kiviniemi (2015) sanoo, että laadullinen tutkimus on prosessi, joka muotoutuu ja selkenee sen edetessä ja tutkijan tietoisuuden kasvaessa. (Valli &

Aaltola, 2015b, s. 74). Kiviniemi vielä mainitsee tutkimuksen rajaamisesta, että tutkijan omat intressit ja näkökulmat vaikuttavat kerättävään aineistoon, joten laadullinen aineisto ei sellaisenaan kuvaa todellisuutta, vaan on kerääjänsä ja tulkitsijansa perspektiivistä valittua. (Valli & Aaltola, 2015b, s. 77). Tutkimus ja tulokset ovat siis tutkijan näkemys todellisuudesta. Kiviniemen näkemys tutkimisesta ja aineiston keruusta on siis hermeneuttinen, koska tutkimuksen tulokset ovat suhteessa tutkijan hankkimaan tietopohjaan, aineistoon ja eritoten tulkintaan.

Halusin tutkia, mitä musiikkikasvatuksesta kirjoitetaan alan tutkimuksissa ja kirjallisuudessa erityisesti varhaiskasvatuksen kontekstissa. Halusin löytää etenkin musiikkikasvatuksen hyötyjä käsitteleviä artikkeleita ja kirjallisuutta, mutta myös sitä kritisoivia tekstejä. Pyrkimyksenäni oli myös kartoittaa, että löytyisikö mitään perusteltavaa syytä, että miksi musiikkikasvatuksen merkitys on heikentynyt päiväkotien arkipäiväisessä toiminnassa. Varhaiskasvatuksen kentältä on kuulunut jo jonkin aikaa hälyttäviä tietoja, että musiikkikasvatuksen määrä ja laatu ovat olleet laskussa päiväkotien arjessa. Kansallisen koulutusarviointikeskuksen (2020) eli Karvin viimeisin laatuarviotutkimus vahvistaa kentältä kantautuvaa viestiä. Sen pedagogisen toiminnan kehittämiskohteissa todettiin, että kuvataidekasvatuksen ja osittain musiikkikasvatuksen olevan osassa päiväkoteja ja perhepäivähoitoryhmiä satunnaista. (Kansallisen koulutuksen arviointikeskus, 2020, s. 14). Tästä voi päätellä, että taideaineet yleisesti ovat saaneet väistyä muun toiminnan tieltä ja on olemassa päiväkoteja, joissa ei niitä, musiikkikasvatus mukaan lukien, ole kuin harvoin tai ei ollenkaan.

2.2 Tutkimuskysymys ja tiedonhaku

Tutkimuskysymystä pohtiessani yritin päätyä sellaiseen lopputulokseen, joka määrittelisi tutkimuksen suuntaa riittävästi, ettei sivuraiteille ajautuminen olisi todennäköistä. Merkityssanaa miettiessä kuitenkin tulee havainnoitua, että sen voi jokainen ymmärtää monella eri tavalla. Onko asia merkityksellinen yksilön vai yhteiskunnan tasolla tai oppimisen ja koulutuksen vain pelkän yhteisöllisyyden ja ilon takia. En halunnut oikeastaan rajata mitään tasoja pois, koska halusin lähteä löytöretkelle ja antaa aineiston kertoa minulle, Grounded theoryn hengessä, että mitä merkityksiä aineistosta nousee esiin. Luin myös aiemmin julkaistuja musiikkikasvatusta käsitteleviä kandidaatin töitä ja niissä oli pureuduttu pääasiassa konkreettisiin hyötyihin ja metodeihin, esimerkiksi kielenkehityksessä, tunteiden säätelyssä, vuorovaikutustaidoissa ja oppimisen tukena. Hyvin paljon samoja asioita nousi keräämästäni aineistosta esille, mutta käsittelen niitä osana suurempaa kokonaisuutta. Tutkimuskysymykseni on:

Mikä merkitys musiikkikasvatuksella on lapselle varhaiskasvatuksessa?

Ennen aineiston kokoamista tuntui hankalalta aloittaa, koska koko ajatus tutkimuksen muodosta oli vasta pään sisällä epämääräisenä möhkäleenä. Olin jo löytänyt joitain lähdeartikkeleita ja -kirjallisuutta, joita olen käyttänyt myös tässä lopullisessa versiossa, mutta ne eivät vielä riittäneet. En alkuun ollut löytää relevantteja lähteitä, jotka olisivat vieneet työtäni eteenpäin, joten otin yhteyttä Oulun yliopiston kirjaston Hakupaja-palveluun, jossa informaatikon kanssa kävimme tutkimuksen aihetta ja siihen sopivia hakusanoja sekä hakupalveluita läpi. Hakupaja-palvelusta oli suuri hyöty, koska oli hyvä palauttaa mieleen hakusanojen käytön logiikkaa eri hakupalveluissa. Tiedonhaku ja aineistonkeruu olikin kaikista työläin ja tuskailin vaihe koko työssä, koska minusta tuntuu, että mieleni on kuin harva siivilä, johon tarttuu kyllä jotain, mutta suurin osa valuu hitaasti pois, jos ei aiheeseen ja aineistoon palaa säännöllisesti. Pitkien luku- ja kirjoitustaukojen jälkeen työn aloittaminen tuntui taas kuin lähtisi nollatasosta, kun paljon oli ehtinyt arjessa kahlaamisen aikana unohtua. Siksi oli tärkeää, että lähdetiedot olivat alusta lähtien edes alustavasti merkitty ja viittaukset löydetyn aineiston yhteydessä.

2.3 Aineiston rajaus ja luotettavuus

Käytin tiedonhakuun Oula-Finnaa, Google Scholaria, Ebscoa ja Scopusta. Haut tuottivat vajaa neljäsataa osumaa kirjallisuus- ja artikkelilähteisiin. Halusin keskittyä artikkeleissa vertaisarvioituihin lähteisiin, niin osumamäärä putosi reiluun kolmeensataan. Näissä keskityin lähteisiin, jotka nimensä, johdantonsa tai sisällysluettelonsa perusteella antoivat olettaa sisältävän tietoa juuri hakemastani aihealueesta. Kohdistin valintani aineistoon, joka oli myös valitsemieni hakusanojen perusteella hakulistoissa korkeimmalla. On syytä olettaa, että mitä alemmas hakulistoja kuljetaan, alimmalla tasolla hakusanojeni esiintyminen on sitä summittaisempaa. Aineiston rajaaminen herättää kysymyksen tutkimuksen luotettavuudesta ja siitä, että jääkö relevanttia aineistoa pois. Jonkinlainen rajaus on kuitenkin pakko tehdä, koska työhön ja aineistoon tutustumiseen käytettävän ajan määrä on myös rajallinen.

Jyväskylän yliopiston (2021) ohjesivustolla mainitaan laadullisen tutkimuksen luotettavuudesta seuraavaa:

Laadullisessa tutkimuksessa on olennaista arvioida tutkimuksen uskottavuutta ja luotettavuutta. Laadullisen tutkimuksen tulokset eivät esimerkiksi saa olla sattumanvaraisia ja

tutkimuksessa käytetyillä menetelmillä on voitava tutkia sitä, mitä tutkimuksessa on tarkoitus tutkia. Käytettyjen käsitteiden on sovittava tutkimusongelman ja aineiston sisältöihin. Luotettavuutta voidaan arvioida laadullisessa tutkimuksessa monin tavoin. Eräs laadullisen tutkimuksen luotettavuuteen liittyvä näkökulma on yleistettävyyden tai siirrettävyyden: ovatko tutkimuksen tulokset yleistettävissä tai siirrettävissä myös muihin kohteisiin tai tilanteisiin. (Koppa, 2021).

Minulla ei ole mitään kytköstä aihealueeseen tai aiheen käsittelystä ei ole minulle kandidaatin tutkielman tekemisen lisäksi muuta hyötyä. Aihe valikoitui vain siksi, koska se tuntui minusta mielenkiintoiselta. Katson olevani aiheen suhteen jäävi ja siitäkään syystä tutkielman luotettavuus ei ole kyseenalaistettavissa.

Yllä olevassa lainauksessa on kerrottu käsitteiden määrittely ja vertailu, jotka johtivat aineiston valintaan tai hylkäämiseen. Näkisin, että valitsemani aineisto on aihepiirin kannalta kattava ja relevantti, siksi tutkimukseni luotettavuus perusteltavissa. Lasten ikärajaus tutkielmasani on 1-6 –vuotiaat lapset, jotka ovat varhaiskasvatuksen piirissä. Eniten aineistoa löytyi kuitenkin lapsista ikävuosilta 3-5. Aineiston keskittyminen 3-5 –ikävuosien väliin johtunee siitä, että lapsen musiikillisten kykyjen herääminen keskimääräisesti tapahtuu juuri ajanjakson keskivaiheessa.

3 Teorettinen viitekehys

Ihmisellä on tarve itseilmaisuuksiin jo lapsesta lähtien. Jo vauvat potkivat omaan rytmiiinsä ja ilmeilevät musiikkia kuullessaan ja vasta kävelemään oppineet taaperot jumppaavat ylös ja alas musiikin tahdissa. Varsinaisen luovuuden, taiteellisuuden ja musikaalisuuden Harris (2009) toteaa kehittyvän noin neljännen ikävuoden aikana. Musiikki kokemuksena on moniaistista, kuten kuulohavainnot ja visuaalisuus sekä monimuotoista, johon kuuluvat muisti, tunteet ja motoriset taidot, joten se kattaa ison osan aivoissa tapahtuvista prosesseista. Musiikki auttaa aivoja kehittymään ja lisää tiedonkulkua aivopuoliskojen välillä, joten sillä voi sanoa olevan merkittävä rooli lapsen neurologisessa kehityksessä (Harris, 2009, s. 3). Musiikin parantava voima ei ole pelkästään ”henkistä”, vaan sillä on myös fysiologisia vaikutuksia ihmiskehoon.

3.1 Musiikin vaikutus lapsen kehitykseen

Ihmisen aivot kehittyvät vielä pitkään syntymän jälkeen ja niissä tapahtuu ensimmäisen viiden elinvuoden aikana huomattavia fysiologisia muutoksia. Lindberg-Piiroinen ja Ruokonen (2017) kertovat, että Suomessa on tehty paljon nykyaikaista aivotutkimusta kehityksestä ja varhaisella iällä musiikille altistumisesta. Vastasyntynyt tunnistaa äänet ja melodiat, puhekorkeudet ja -nopeudet, joita on kuullut jo sikiöaikana (Lindberg-Piiroinen ja Ruokonen, 2017, s. 89–90). Vauva on kuullut periaatteessa kaiken saman minkä äitikin alkaen siitä, kun kuulolimet ovat olleet tarpeeksi kehittyneet. Lindberg-Piiroinen ja Ruokonen (2017) mainitsevat Vesa Putkisen väitöskirjan (2014), jossa mainitaan lapsen soitto-, laulu- tai tanssiharrastuksella olevan vaikutus hermostolliseen kehitykseen. Muun muassa äänten erottelukyky ja äänen muutosten huomiointikyky olivat tehostuneet sekä häiriintyvyys oli alhainen. Näistä on vedetty suotuisia johtopäätöksiä, esimerkiksi vieraiden kielten oppimiseen (Lindberg-Piiroinen ja Ruokonen, 2017, s. 90–91).

Ukkola-Vuotin (2017) mukaan musiikin harjoittelu parantaa äänten havainnointikykyä, joka on hyödyllistä musiikkikontekstin lisäksi myös puhumiseen ja lukemiseen liittyvissä taidoissa. Ohjattu toiminta ja tavoitteellisuus musiikin harrastamisessa parantavat kognitiivisia taitoja, kuten keskittymistä, työmuistia ja suunnitelmallisuutta (Ukkola-Vuoti, 2017, s. 190–191). Nämä ovat vahvoja teorioita, joita puolustavat lukuisat tutkimukset. Päiväkotien toimintaa ei kuitenkaan ohjaile pelkästään tutkittu tieto, vaan niihin nojaavat ja niiden pohjal-

ta on säädetty lait ja Opetushallituksen laatimat suunnitelmat, jotka ovat luonteeltaan varhaiskasvatustyksiköiden toimintaa sitovia.

3.2 Varhaiskasvatus

Nykyään lapsuuden katsotaan olevan erityinen ajanjakso ihmisen elämässä ja kehityksessä. Se mitä ihminen kokee lapsuudessaan, voi vaikuttaa häneen koko loppuelämän ajan. Lapsi on jo kokonainen ihminen, eikä vain kehittymätön aikuinen. Eerola-Pennanen, Vuorisalon ja Raittilan (2022) mukaan, varhaiskasvatus on viime vuosikymmeninä saanut vahvistettua paikkansa osana elinikäistä oppimista. Pienten lasten oikeus saada opetusta ja osallistua tasavertaisina yhteiskuntaan on myös tullut tunnustetuksi (Eerola-Pennanen, Vuorisalo ja Raittila, 2022, s.11). Lasten toiminnassa ja oppimisen muotona nähdään keskeisessä osassa leikki. Varhaiskasvatus on opetuksen, kasvatuksen ja hoivan yhdistelmä (Eerola-Pennanen, Vuorisalo ja Raittila, 2022, s.14).

Varhaiskasvatuslaki (2018) määrittelee varhaiskasvatuksen siten, että sillä tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. (Finlex 540/2018 2§. 2018). Opetushallitus (2022) täydentää, että varhaiskasvatuksen on osa suomalaista koulutusjärjestelmää sekä tärkeä vaihe lapsen kasvun ja oppimisen polulla. Varhaiskasvatus kattaa ikävuodet 0-6 eli lapsen elämän ensi vuodet vauvaiästä peruskoulun aloittamiseen asti. Varhaiskasvatuksen tehtävät ovat lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukeminen, lasten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tukeminen, syrjäytymisen ehkäiseminen ja huoltajia tukeminen kasvatustyössä sekä heidän töissä käymisen ja opiskelunsa mahdollistaminen. (Opetushallitus. 2022).

Vuonna 2018 säädetty varhaiskasvatuslaki eroaa aiemmasta siitä lähtökohdasta, että varhaiskasvatuksessa toimitaan lapsen tarpeiden näkökulmasta. Lapsi tarvitsee kehityksensä tueksi varhaiskasvatusta eikä niin, että vanhempi tarvitsee lapselleen päiväkotipaikan, jotta hän voisi itse käydä töissä.

3.3 Musiikkikasvatus ja musiikkipedagogiikka

Varhaiskasvatuksen musiikkikasvatus ilmenemis- ja toimintamuotoineen on hyvin laaja-alainen ja monipuolinen kenttä, josta voisi ammentaa pedagogisia hetkiä ja viihdyttävää ajankulua niin paljon kuin mielikuvitus sallii. Lindberg-Piironen ja Ruokosen (2017) mainitsevat,

että musiikkikasvatusta voidaan toteuttaa musiikkileikkikouluissa, päiväkodeissa, vauvamus-kareissa, perhepäivähoidossa tai erilaisissa kerhoissa leikkitoiminnan ohessa (Lindberg-Piironen ja Ruokonen, 2017, s. 64).

Varhaiskasvatuksen perusteissa (2018) on kirjattu tavoitteita musiikin käytöstä varhaiskasva-tuksessa seuraavasti:

Varhaiskasvatuksen musiikillisen ilmaisun tavoitteena on tuottaa lapsille musiikillisia kokemuksia sekä vahvistaa lasten kiinnostusta ja suhdetta musiikkiin. Lapsia ohjataan elämykselliseen kuuntelemiseen ja ääniympäristön havainnointiin. Lasten valmiudet hahmottaa musiikkia sekä äänen kestoa, tasoa, sointiväriä ja voimaa kehittyvät leikin-omaisen musiikillisen toiminnan kautta. Heidän kanssaan lauletaan, loruillaan, kokeil-laan erilaisia soittimia, kuunnellaan musiikkia ja liikuntaan musiikin mukaan. Lapset saavat kokemuksia perussykkeestä, sanarytmeistä ja kehosoittamisesta. Lapsia rohkais-taan käyttämään mielikuvitustaan ja ilmaisemaan musiikin herättämiä ajatuksia ja tun-teita esimerkiksi kertoen, kuvallisesti ilmaisten tai tanssien. Lapset saavat myös koke-muksia musiikin tekemisestä yhdessä sekä pienimuotoisten musiikkiesitysten harjoitte-luprosesseista ja esiintymistilanteiden tuomasta onnistumisen ilosta. (s. 43)

3.4 Monilukutaito

Monilukutaidolla tarkoitetaan lapsen kykyä hahmottaa, yhdistellä ja kriittisesti tarkastella tietoa. Se edes auttaa eri kulttuurien ja jatkuvasti muuttuvan maailman monimuotoisuuden ymmärtämistä. Esiopetussuunnitelman perusteissa (2014) todetaan lapsien tarvitsevan mo-nilukutaitoiseksi kehittyäkseen lapsien tuottamaa kulttuuria ja heille sopivia kulttuuripalvelui-ta, kuten musiikkia, elokuvia ja leikkiloruja (Esiopetussuunnitelman perusteet, 2014, s. 18). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018) sanotaan, että musiikillista ilmaisua pitäisi käyttää eri kulttuureihin ja taiteenaloihin tutustumisessa (Varhaiskasvatussuunnitelman perus-teet, 2018, s. 42). Lisäksi musiikkikasvatukseen kuuluu erilaiset liikunta- ja pihaleikit sekä satu- ja musiikkiliikunta, joissa huomioidaan ja opetellaan eri vuodenajoille tyypillisiä tapoja ulkoilla (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2018, s. 48).

Lapsille tulee puhua ja esittää asiat lapsen ymmärryksen tasoisesti, mutta ei kuitenkaan alen-tuvasti, vaan oikeita termejä käyttäen, kunhan ne kuitenkin selitetään auki. Esiopetuksen pe-rusteissa (2014) musiikkikasvatuksesta kerrotaan seuraavaa:

Esiopetuksen musiikillinen toiminta on monipuolista ja moniaistista, ja sen tavoitteena on vahvistaa lasten kiinnostusta ja suhdetta musiikkiin. Lapsille tarjontaan kokemuksia heidän omista musiikillisista taidoistaan laulun, tanssin, liikkeen, soiton ja oman musiikin luomisen avulla. Heidän kanssaan opetellaan lauluja ja tutustutaan eri musiikkityyleihin ja soittimiin. Musiikilla leikitään, kokeillaan ja improvisoidaan. Lasten kanssa havainnoidaan äänen tasoa, kestoja, voimaa ja sointivärejä musiikillisessa toiminnassa. Opetus tarjoaa lapsille kokemuksia musiikin tekemisestä yhdessä. (s. 32)

Lindberg-Piironen ja Ruokosen (2017) mukaan lapsen tapa hahmottaa maailmaa ihmetellen ja tutkien soveltuu musiikkikasvatukseen toimintaan, jos pedagogi mahdollistaa aktiivisen osallistumisen oppimisprosessissa. Lapsi saa käyttää mielikuvitustaan ja luovuuttaan keksiesseen ja ongelmanratkaisussa sekä saa rakentavaa ja taitotasoonsa suhteutettua palautetta (Lindberg-Piironen ja Ruokonen, 2017, s. 95).

Elinpiirimme ja maailma muuttuu ja monimutkaistuu jatkuvasti. Pelkästään eri kulttuurien kirjo, joka elää arkisen todellisuutemme läheisyydessä, on hurjasti monipuolisempi kuin sata vuotta sitten. Silloin niistä voitiin lukea tietosanakirjoista, jos sellaiseen oli varaa. Teknologien kehitys ottaa nykyään harppauksia alle kymmenen vuoden välein, kun ennen aikaa kului sata vuotta tai satoja vuosia. Tiedon määrä ja aistiärsykkeet ovat kasvaneet räjähdysmäisesti, mikä on äärimmäisen haasteellista paleoliittisille ihmisaivoillemme. Kasvatuksella ja koulutuksella on tulevaisuudessa koko ajan kasvava merkitys, jos haluamme laajana kehittyä ja selvitä tulevaisuuden haasteista.

4 Musiikkikasvatus varhaiskasvatuksessa

Tähän kappaleeseen olen koonnut keräämästäni aineistosta löytämäni pääaiheet ja –suunnat. Ensin kerron musiikkikasvatuksen merkityksestä varhaiskasvatusikäisen lapsen kehitykselle. Aineisto tuntui vahvasti painottuvan musiikkikasvatuksen positiivisille vaikutuksille lapsen kehitykselle, kuten muun muassa itsesäätelyn, kielenkehityksen, itseilmaisun sekä luovuuden, kognitiivisten taitojen ja jopa älykkyyden kehittäjänä. Toisessa alakappaleessa pyrin kytkeämään tutkimustiedon empiriaan kertomalla, miten käytännössä musiikkikasvatusta voidaan tai tulisi käyttää varhaiskasvatuksen arjessa ja millaista henkilökunnan suhtautuminen on musiikkikasvatukseen ja miten se vaikuttaa varhaiskasvatuksen kentällä sen hyödyntämiseen. Lopuksi vielä esittelen löytämäni musiikkikasvatukseen kohdistuvaa kritiikkiä.

4.1 Merkitys ja tutkitut hyödyt

Lindberg-Piironen ja Ruokonen (2017) puhuvat kirjassaan musiikkikasvatuksen integroimisesta ja eheyttämisestä. Integrointi tarkoittaa opetettavan aiheen liittämistä muihin asioihin ja ilmiöihin. Eheyttäminen on laaja-alaista asioiden opettelua ja ymmärtämistä. Integraatio ja eheyttäminen eivät ole toistensa synonyymeja, vaikka merkitykset ovatkin lähekkäin. Varsinaisia oppiainerajoja ei ole, vaan asioita opetellaan ja tutkitaan kokonaisuuksina. Musiikin integraatiolla on vahva lääketieteellisten tutkimusten tulosten tuki, joka viittaa vahvasti siihen, että ennen seitsemättä ikävuotta aloitettu musiikin harrastus vahvistaa aivojen fyysisiä hermoreittejä ja varsinkin aivolohkojen välissä olevaa aivokurkiaista, joka toimii siltana puoliskojen välillä. Aivokurkiainen on siis mitattavissa ja musiikkia harrastavilla se on paksumpi. Tämä luontaisesti nopeuttaa tiedonsiirtoa aivopuoliskojen välillä, oli sitten kyseessä muistin käyttö tai motorinen toiminto. Hyödyt oppimisen, keskittymisen ja kuullun ymmärtämisen sekä erotelukyvyyn kannalta ovat kiistattomat (Lindberg-Piironen ja Ruokonen, 2017, s. 308–309).

Lindberg-Piironen ja Ruokonen (2017) kertovat Brunerin (1973) tekemästä kolmijakoisesta ajattelun muotoutumisen vaiheista, jotka lapsen kehityksen aikana ilmenevät. Ensimmäinen on toiminnallinen malli, jossa musiikki ja kuulohavainnot muuttuvat lapsen liikkeiksi ja reaktioiksi. Keskiössä on lapsen ja hoitajan välinen vuorovaikutus ja kiintymyssuhteen synty arjen hoitotilanteissa. Toisena on ikoninen vaihe, jossa 3-5 –vuotias lapsi elää osittain mielikuvitusmaailmassa, jonka leikki ja musiikki luovat. Lapsi elää vahvasti sisäisesti ja kokemukset ovat hyvin todentuntuksia. Kolmas vaihe on symbolisen ajattelun vaihe, jossa lasta alkaa kiin-

nostaa musiikin symbolit ja merkinnät, aivan kuin esiopetus- ja alakouluikäisenä alkavat numerot ja kirjaimet luontaisesti kiinnostaa. Lapsi alkaa myös ymmärtää aiemmassa vaiheessa opittuja käsitteitä, ja sitä miten ne yhdistyvät symboleihin (Lindberg-Piironen, 2017, s. 92–93). Esikouluvaiheessa on herkkyys oppia symboleita ja merkityksiä, joiden opettelu myöhemmällä iällä on vaivalloisempaa (Lindberg-Piironen, 2017, s. 94). Sananlasku ”minkä ilotta oppii, sen surutta unohtaa” pitänee tässä yhteydessä hyvin paikkansa, sillä mitä pienemmästä lapsesta on kyse, ilo ja leikki kuuluvat olennaisena osana kaikkeen toimintaan. Jos oppimista tapahtuu samalla, se on vain positiivista, ei toiminnan päämäärä.

4.1.1 Itsesäätely ja itseilmaisu

Young (2005) toteaa olevan useita tutkimuksia, jotka viittaavat monien musiikillisten kokemusten tarjoavan lapsille kehitystä muissa yleisissä taidoissa. Musiikin käytön joustavuus ja monipuolisuus lasten tunteiden ja ilmaisun kehittymisessä on asia, joka jää helposti huomiotta ja musiikin käytön mahdollisuuksia tulisi tutkia enemmän, jotta se saataisiin paremmin käyttöön. (Young, 2005, s. 16). Young myös tuo esille identiteetin, itsesäätelyn ja sosiaalisten suhteiden kehittymisen merkityksen musiikkikasvatuksessa.

Harrisin (2009) mukaan musiikilla ja erityisesti laulamisaalla on suuri vaikutus lapsen kielenkehityksessä, sanojen oppimisessa ja ymmärtämisessä. Aivot ovat kehittyneet oppimaan imitoimalla. Siksi puhumaan opetteleva lapsi matkii äänenkorkeuksia sekä sanojen rytmejä ja harjoittelee äänenkäyttöään. Sama foneettinen oppiminen ja laulujen sanojen osaaminen johtaa lopulta lukemisen oppimiseen helpommin kuin lapsilla, joiden kuullun erottelu ja puhekyky eivät ole yhtä kehittyneet (Harris, 2009, s. 7). Puhumaan ja lukemaan oppiminen ovat yhteydessä siis äänenkorkeuksien ja rytmien oppimisen kanssa, mutta tunteiden säätelyllä vielä suurempi vaikutus oppimisessa ja kognitiivisten taitojen kehittymisessä.

Williamsin (2018) mukaan itsesäätelyn ja toimintataitojen kehitys ajoittuu kolmen ja kuuden ikävuoden välille, jolloin aivokuoren etulohkoissa tapahtuu vilkasta kehitystä. Itsesäätelyyn kuuluu useita toimintoja, joita termi kattaa alleen, kuten huomiokyky, käyttäytyminen ja tunteiden säätely. Nämä toiminnot liittyvät muihin aivotoiminnan alueisiin, jotka koordinoivat ajattelua ja käyttäytymistä. Lapsella kehitty kyky siirtää huomionsa informaation ja toiminnan välillä sekä kyky hallita tunteitaan ja reaktioitaan sekä vastustaa ulkoisia häiriötekijöitä (Williams, 2018, s. 87). Joillain lapsilla voi olla hankalaa suodattaa ympäristöstä tulevia ääniä. Ne voivat tuntua kakofonisilta ja kuormittavat aivojen kognitiivista osaa. Se miten ihmi-

nen kuormitukseen reagoi, on yksilöllistä. Osa voi uupua ja tuntea fyysistä väsymystä pitkäkestoisesta kuuloärsykkeestä tai sitten osa voi kokea ärtymystä, joka mahdollisesti lopulta purkautuu aggressiona. Pelkästään soittaminen ja laulaminen eivät luo positiivisia vaikutuksia musiikin harrastajalle, vaan myös kuunteleminen tuottaa kehossa ja aivoissa muutoksia.

Ukkola-Vuoti (2017) vielä jatkaa, että soittimen harjoittelu vaatii sinnikkyyttä ja kärsivällisyyttä sekä kehittää hermoston toimintaa. Lisäksi laulaminen kehittää lihaksistoa ja parantaa äänenkäyttöä ja -hallintaa (Ukkola-Vuoti, 2017, s. 191). Soiton opettelu ja tavoitteellinen harjoittelu kehittävät kiistatta sormien hienomotoriikkaa sekä silmän ja käden koordinaatiota ja yhteistyötä. Laulaminen parantaa kehon tuntemusta ja ymmärrystä oman kehon käytön mahdollisuuksista. Lapsille fyysiset tuntemukset omassa kehossa tuottavat oivalluksen hetkiä. Oman äänenkäytön harjoittelu olisi hyvin hyödyllistä muillekin kuin pelkästään laulusta kiinnostuneille.

4.1.2 Aistien hallintaa

Ukkola-Vuoti (2017) mainitsee, esimerkiksi ääntenerottelukyvyn parantumisen ja tarkkaavaisuuden kohentumisen, joka on luultavimmin enemmän vastuussa kognitiivisten taitojen parantumiseen kuin varsinainen älykkyys. Fyysisiä vaikutuksia musiikin kuuntelulla on erinäisten hormonien erityys. Musiikin kuunteluun liittyy vahva yhteenkuuluvuuden tunne, vaikka kuuntelu tapahtuisikin välillä yksin. Tuntemukset saavat elimistön erittämään oksitosiinia, joka on yleensä sosiaaliin tilanteisiin liittyvä mielihyvähormoni. Musiikin kuuntelu myös rentouttaa, joka vähentää stressihormonien määrää elimistössä ja täten rauhoittaa hermostoa ja välillisesti parantaa elimistön vastustuskykyä lisäämällä vasta-aineiden määrää (Ukkola-Vuoti, 2017, s. 191–192). Jokainen, jolle on elämänsä aikana kehittynyt tapa kuunnella musiikkia tietää, että se voi tarvittaessa rentouttaa raskaan päivän jälkeen, saada adrenaliinin virtaamaan urheilusuorituksen aikana tai auttaa keskittymään, kun ympärillä on häiriöäänä.

Musiikkikasvatuksella voidaan vaikuttaa positiivisesti lapsen aistien hallinnan kehitykseen. Williams (2018) mainitsee, että osalla lapsista on keskittymisvaikeuksia päiväkotiympäristössä, kokevat ahdistusta tai käyttäytyvät impulsiivisesti, mikä aiheuttaa konfliktitilanteita ryhmän aikuisten ja muiden lasten kanssa. Näillä lapsilla on ongelmia säädellä moniaistista informaatiota, joka kilpailee heidän huomiostaan. Varhaiskasvatuksen työntekijät ovatkin avainasemassa auttamassa näitä lapsia itsesäätelyssä, joka pohjautuu tunteiden säätelyyn sekä omien ajatusten ja käytöksen hallintaan (Williams, 2018, s. 87). Ukkola-Vuoti (2017) sanoo

musiikin antavan monenlaisia hyötyjä, oli sitten kyseessä soittaminen tai laulaminen. Molempia tehdessä pitää keskittyä useaan asiaan samanaikaisesti, mikä kehittää keskittymiskykyä ja ulkoisten ärsykkeiden huomioimatta jättämisen taitoa (Ukkola-Vuoti, 2017, s. 190). Erityisesti soittimen opettelu vaatii keskittymistä useampaan aktiivisuutta ja tarkkuutta vaativaan sekä yhtäaikaiseen tehtävään. Molempien käsien yhtäaikainen toiminta on alussa tuskastuttavaa ennen kuin aivot oppivat erittelemään käsien liikkeet toisistaan.

4.1.3 Kognitiiviset taidot

Harris (2009) kertoo tehneensä tutkimuksen 3-5 –vuotiailla Montessori-päiväkodissa oleville lapsille. Siinä lapset oli jaettu summittaisesti kahteen ryhmään, joista ensimmäinen sai kuuden kuukauden ajan kolmesti viikossa puolen tunnin ajan ylimääräistä musiikin opetusta. Verrokiryhmä osallistui normaaliin Montessori-opetukseen, johon kuuluu myös musiikin opetusta normaalisti. Lopuksi suoritettiin matemaattisia taitoja mittaava koe, joka koostui viidestä eri osiosta; suhteelliset määrät, laskutaidot, lukumäärät, muunnosten ymmärtäminen ja numerotiedot. Enemmän musiikinopetusta saaneet lapset saivat korkeampia testituloksia kuin normaaliin opetukseen osallistuneet lapset (Harris, 2009, s. 8–9).

Paremmat kognitiiviset taidot liitetään tutkimuksissa älykkyyteen, koska useat tutkimustulokset ovat viitanneet musiikin harrastajilla ja muusikoilla parempia tuloksia avaruudellista ja loogista päättelyä vaativissa tehtävissä. Puhutaan niin sanotusta Mozart-efektistä. Palaan aiheeseen myöhemmin kritiikkiä käsittelevässä kappaleessa. Harrisin (2009) mukaan Marsh (1999) on todennut musiikin ja matematiikan olevan samankaltaisia siinä, että molemmissa on suhdelukuja, lukumääriä ja kuvioita, joita tulee ymmärtää ennen kuin tietoa voi hyödyntää. Korkeat suoritustulokset sekä matematiikassa että musiikissa korreloivat keskenään (Harris, 2009, s. 9). Musiikkikasvatuksella on tutkimusten mukaan vahvoja todisteita lapsen kehitykselle monella eri osa-alueella ja jopa fyysisissä ominaisuuksissa, joita voidaan tieteellisesti mitata. Seuraavaksi kerron mitä aineistosta nousi ja minkälaista musiikkikasvatuksen tulisi tutkijoiden näkemyksen mukaan olla varhaiskasvatuksessa.

4.2 Toteuttamisen näkökulmia

Lilja-Viherlampi (2007) mainitsee Tulamon (1993) eritelleen musiikkikasvatuksen nykyvirtaukset kolmeen eri suuntaukseen. Traditionaaliseen, jossa keskiössä ovat arvokkaina koetut perinteet ja lasten oppimista arvioidaan kilpailun, suorituksien ja taitojen kautta. Toinen suun-

taus keskittyy ympäröivän musiikkikulttuurin ja sosiaalisen todellisuuden ja niiden muutosten käsittelyyn. Musiikkikasvatus on auttamassa omien musiikillisten juurien etsinnässä. Viimeisenä Tulamo erittelee lapsikeskeisen, jossa painotetaan tunnetta ja ilmaisua. Siinä lapsi ei vain passiivisesti ota vastaan tietoa ja toista harjoitteita komennosta, vaan hän on aktiivinen toimija, joka keksii, kokeilee ja luo (Lilja-Viherlampi, 2007, s. 217).

Lilja-Viherlampi (2007) kertoo Honkasen (2001) korostavan musiikkikasvatuksen toiminnallista luonnetta ja hänestä opetuksen tulisi keskittyä nimenomaan toimintaan, ”musisointiin” eli soittamiseen ja säveltämiseen (Lilja-Viherlampi, 2007, s. 218). Musiikin opetus tulisi olla lapsen iän ja taitotason huomioivaa ja leikillistä toimintaa. Oppimisen tulisi tapahtua ikään kuin huomaamatta. Mitä nuoremmista lapsista on kyse, toiminnallinen opetus sopii paremmin kuin istuminen ja tarkkaavaisuutta vaativat menetelmät.

4.2.1 Formaalia ja informaalia oppimista

Musiikin opetus on karkeasti jaoteltu formaaliin ja informaaliin. Näistä ensimmäinen on järjestettyä ja suunniteltua opetusta tai koulutusta, jota oppilaitokset pääasiallisesti toteuttavat. Toinen taas on itse- ja vertaisoppimista korostava musiikin oppimismuoto, jossa ei ole tarkoin rajattua toimintatapaa ja järjestystä tai edes opetusta sanan varsinaisessa muodossa. Kyseessä on siis ”Tekemällä oppii” –tyylinen metodi. Sekä formaali että informaali oppiminen tai niiden yhdistelmä ovat sovellettavissa varhaiskasvatuksen tarpeisiin.

Youngin (2005) mainitsee, lapsen oman aloitteen olevan tärkeintä musiikin harrastamisessa. Kaksivuotias voi usein laulella spontaanisti oman mielikuvituksen mukaisesti ja aikuinen voi tarttua siihen ja laulaa vastaukseksi tai soittaa lapsen laulun mukaisesti. Tällöin kyse on lapsijohtoisesta oppimisesta, vaikka kyseessä olisi vain muutaman sekunnin kestävä hetki. Aikuinen huomioi, tarkkailee ja muokkaa reagoituaan lapsen toiminnan mukaisesti ja samalla näin tehdessään rohkaisee oma-aloitteiseen ja omaehtoiseen musiikilliseen toimintaan, vaikka se onkin pienimuotoista, informaalia ja leikillinen lyhyt hetki (Young, 2005, s. 18). Williams (2018) myös toteaa, että huolimatta siitä, vaikka formaalin musiikin opetuksen olisi ideaalista aloittaa jo ennen kouluikää, ei käytännössä ole välttämättä mahdollista päiväkotikontekstissa. Eikä se olisi tarkoituksenmukaista ainakaan, jos tavoitteena on lapsen itsesäätelytaitojen kehittyminen (Williams, 2018, s. 88).

Ruokosen, Tervaniemen ja Reunamon (2021) mukaan Lindeberg-Piiroinen ja Ruokonen (2017) kertovat musiikkikasvatuksen olevan sekä spontaania että suunniteltua ja päätavoitteena on luoda lapsuusaikana kokemuksia sekä vahvistaa kiinnostusta musiikkia kohtaan. Musiikillisen leikkihetken lomassa lapsi oppii havainnoimaan musiikista kestoja, äänen voimakkuuden tasoa, sävelkorkeuksia ja dynamiikkaa. Lapset oppivat pääasiassa laulamalla ja kuuntelemalla sekä riimittelemällä, liikkumalla, kehorytmeillä ja soittamalla erilaisia soittimia. Lapsia rohkaistaan kertomaan tunteista ja tuntemuksista, joita musiikki heissä herättää ja heille yhdessä tekemisen ilo on erittäin tärkeää (Ruokonen, Tervaniemi ja Reunamo, 2021, s. 636). Edellä mainitussa kuvauksessa opetus olisi vähemmän formaalia ja oppiminen enemmän informaalista ja leikin varjolla tapahtuvaa. Lasta ei voi pakottaa kiinnostumaan opetettavasta asiasta, vaan osallistumisen tason määrää lapsi itse ja se on täysin hyväksyttävää. Opetuksen formaalisuus määräytyy lapsen kehityksen ja iän mukaan ja on sopimatonta, että lapsia ryhdyttäisiin opettamaan puoliväkisin, koska silloin tapetaan vähäinenkin innostus musiikkia kohtaan, jos musiikin oppimisesta viedään vapaaehtoisuus ja ilo pois.

4.2.2 Taitotason huomioiminen

Lindberg-Piiroinen ja Ruokonen (2017) kertovat, että musiikkikasvattajan tehtävä on havainnoida lapsiryhmää ja suunnitella musiikillista toimintaa, joka tukee lapsien kehitystä niin sanotulla lähikehitysvyöhykkeellä (Lindberg-Piiroinen, 2017, s. 89). Tämä tarkoittaa sitä, että musiikin tulee olla integroitu päivittäiseen toimintaan, kuten leikkiin, tai esimerkiksi lauleluun muun toiminnan ohessa. Lindberg-Piiroinen ja Ruokonen (2017) vielä jatkavat, että lapsen musiikillinen kasvuprosessi rakentuu varhaislapsuuden kokemuksille ja kehitykselle sekä aiemmin opituille asioille (Lindberg-Piiroinen ja Ruokonen, 2017, s. 89).

Musiikin opetuksen sisältö ja tavoitteet on skaalattava lapsiryhmän iän, taitotason ja koon mukaan. On olemassa fyysisiä rajoitteita, jotka tulee ottaa huomioon lasten kanssa laulaessa. Mikko Nurmi (2019) kertoo Brand (1986); Davidson, Moore, Sloboda ja Howen (1996) huomauttaneen, että lasten äänenkäyttöelimestö on vielä niin kehittymätön, että harva alle 7-vuotias kykenee laulamaan puhtaasti sävelessä. Samoin lasten keuhkojen kapasiteetti ei riitä laulamaan kuin lyhyitä säkeitä ja vielä mitaltaan lyhyet äänihuulet eivät kykene mataliin äänialoihin (Nurmi, 2019, s. 31–32). Tästä syystä laulut tulisi transponoida korkeampaan sävel-lajiin, jotta ne ovat lapsille helpommin laulettavissa. Aikuisille, varsinkin matalaäänisille, ne voivat olla ääri rajoilla ja korkeisiin ääniin pitää pinnistellä, mutta lapsien kehittymättömille

äänihuulille äänirekisterin alarajoilla laulaminen voi olla jopa haitallista. Pitää muistaa, että tärkeintä on yhdessäolo ja hauskanpito, eikä oikeat sävelet. Kynnyksen pitää olla lapsille mahdollisimman matala, jotta laulaminen tuntuu mielekkäältä ja innostavalta.

4.2.3 Henkilökunnan asenteet ja osaaminen

Young (2005) kertoo havainnostaan, jossa äänitetyn musiikin käyttö lopettaa 3-4 –vuotiaiden omaehtoisen laulelemisen kokonaan. Suotuisan ilmaston luominen musiikille ei ole kiinni laitteista ja tiloista, vaan aikuisesta, joka innostaa, rohkaisee liittymään mielikuvitukselliseen toimintaan ja ei itse pelkää heittäytyä. Näistä jälkimmäinen voi olla vaikeinta itse aikuiselle, jos koee epämiellyttävänä laulaa, tanssia tai soittaa muiden aikuisten kuullen ja nähden (Young, 2005, s. 20). Heittäytymistä helpottaa, jos työpaikalla on jo tällaiselle toiminnalle suotuisa ja kannustava ilmapiiri.

Paasolainen (2021) toteaa, että henkilökunnalle tulisi tarjota riittävästi tukea ja mahdollisuuksia kehittää omaa osaamistaan, jotta musiikki työtapojen rikastuttajana ja lasten oppimisen edistäjänä tulisi käytäntöön (Paasolainen, 2021). Young (2005) kertoo havainnoineensa, että uudet työntekijät usein ottavat omaan käyttöönsä jo päiväkodissa käytössä olevia lauluja. Näin laulavan päiväkodin perinne siirtyy eteenpäin, koska aikanaan siirryessään töihin toiseen päiväkotiin työntekijä vie oppimansa uuteen ympäristöön ja rikastuttaa uutta työympäristöä osaamisellaan (Young, 2005, s. 60–61).

Australialaistutkimuksessa varhaiskasvatuksen työntekijöiden näkemyksistä ja asenteista musiikkikasvatukseen, heti jo johdannossa Barrett, Flynn, Brown ja Welch (2019) toteavat, varhaisen musiikin opetuksen hyötyjen olevan kiistattomia, mutta todisteista huolimatta musiikkikasvatuksen tärkeyttä ei virallisesti tunnusteta ja toteuteta käytännössä. Syyksi arvellaan pätevien opettajien harvinaisuutta ja musiikkikoulutuksen vähäisyyttä. Tutkimuksen tulosten ydin on musiikkikasvatuksen hyödyissä, kuten oppimisen tukena, havainnointikyvyn parantumisessa, sosiaalisten taitojen kehittymisessä ja itsesäätelytaitojen kehityksessä (Barrett ym., 2019, s. 2).

Paasolainen (2021) toteaa varhaiskasvatustilain ja -suunnitelman velvoittavan vahvasti monipuoliseen pedagogiseen toimintaan ja opetukseen päiväkotien lapsiryhmissä, joten pitäisi olla työntekijälle mahdotonta vetäytyä vastuusta olla opettamatta tai järjestämättä toimintaa, jossa musiikki on pääosassa. Siitäkin huolimatta, vaikka musiikki ei olisi omaa vahvuusalueita. Jos

kollegalla on soitto- tai laulutaitoa, usein musiikin opetus sysätään yhden henkilön harteille, vaikka musiikin opetuksessa on tärkeää nimenomaan monipuoliset elämykset (Paasolainen, 2021).

Barrett ym. (2019) mainitsevat, että tutkimuksessaan vain harvat varhaiskasvatuksen työntekijät kertoivat saaneensa musiikkikoulutusta. Näistä puolet kertoivat opetelleensa jonkin soittimen soittamista tai laulaneet kuorossa. Heistä enää vain kolmasosa harrasti musiikkia itse (Barrett ym., 2019, s. 5–6). Tuloksista nousi myös huomio, että suurempi työvuosien määrä ja kokemus korreloi positiivisesti asenteessa musiikkikasvatukseen. Tutkijat näkivät syyksi sen, että kauemmin alalla toiminut henkilö on luultavasti paremmin voinut sisällyttää musiikki-osaamisensa muuhun toimintaan. Kandidaatti- ja alemman tutkinnon suorittaneet ilmoittivat suhtautuvansa musiikkikasvatukseen negatiivisemmin, jonka taas epäiltiin johtuvan alan koulutuksesta, jossa musiikin opetus on vähäisemmässä roolissa (Barrett ym., 2019, s. 16).

Youngin (2005) mukaan työntekijä, jolla on jo musiikillista osaamista siirtyessään varhaiskasvatuksen piiriin voi kokea taitojensa olevan jopa haitaksi, kun pitäisi elää hetkessä olla sensitiivinen ja leikkisä. Liian soitinorientoitunut lähtökohta ei yleensä johda yhteisenä koettuun iloon ja mielihyvään (Young, 2005, s. 20–21).

Barrett ym. (2019) kertovat selkeästi ilmenevän, että työntekijät pitivät musiikin käyttöä varhaiskasvatuksessa merkittävänä lasten luovuuden mahdollistajana, lapsiryhmän sosiaalisen yhteenkuuluvuuden vahvistajana ja tunnekehityksen kehittäjänä. Silti samassa kappaleessa he mainitsevat työntekijöiden ajattelevan vähemmän positiivisesti utilitaristisesta näkemyksestä. Utilitaristisella tarkoitetaan musiikkikasvatuksen tavoitteita lapsen käyttäytymisen ja tunteiden hallitsemismaisessa, identiteetin kehittymisessä ja elämän laadun parantumisessa integroituna osana kokonaispedagogiikkaa. Musiikin käyttö nähtiin enemmän hyvänä ajanvietteenä, viihdykkeenä ja luovuuden kanavana lapsille kuin itseisarvona ja mahdollisuutena yhdistää muihin opeteltaviin aihealueisiin (Barrett ym., 2019, s. 6).

Australialaistutkimuksen tulokset ovat mielenkiintoisia siksi, koska ne ovat hyvin samankaltaisia kuin Suomessa Karvin (2019) tekemän tutkimuksen tulokset. Musiikkikasvatuksen määrä ja laatu ovat laskussa ja syiksi esitetään henkilökunnan ammattitaidon heikentymistä musiikinopettamisen saralla. Ammattitaitoa taas ei ole, koska musiikinopetusta koulutuksessa on vähennetty.

4.3 Kritiikkiä ja realismia

Kuten Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (2019) tekemä tutkimus antoi ymmärtää, eivät suunnitelmat ja määräykset toteudu päiväkotien arjessa, kuten niiden pitäisi. Muun muassa Ruokonen, Tervaniemi ja Reunamo (2021) toteavat, että huolimatta varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden korostamasta ja yleisesti tunnustetusta ja tunnetusta musiikin vaikutuksesta ihmisen kehitykselle, on päiväkoti- ja varsinkin taaperoikäisten musiikkikasvatus Suomessa vähäistä (Ruokonen, Tervaniemi ja Reunamo, 2021, s. 636).

Lilja-Viherlampi (2007) toteaa Sundin (1995) kritisoivan, että musiikkikasvatuksessa keskitytään liikaa lapsen taitoihin ja niin sanottuja musiikillisia tuotoksia pidetään vain huomion arvoisina. Pitäisi kiinnittää enemmän huomiota lapsen sisäiseen kokemukseen, mitä musiikin tekeminen, soittaminen, laulaminen ja niin edelleen vaikuttavat tämän tunteiden ja ajattelun tasolla (Lilja-Viherlampi, 2007, s. 217).

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2022) ja Esiopetussuunnitelman perusteet (2014) ovat valtakunnallisesti sitovia asiakirjoja, joita pitäisi pyrkiä toteuttamaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti, oli yksikkönä sitten kunnallinen tai yksityinen päiväkoti tai perhepäivähoitopaikka. On kuitenkin kritisoitu, että molemmissa perusteissa annetut ohjeistukset jättävät liian paljon tulkinnan varaa ja yksiköt saavat itse päättää, missä muodossa ja millä tasolla ne niitä toteuttavat. Yksi ongelman juurisyyksi on arvailtu valvonnan puutetta, joka tietenkin johtuu siihen mahdollisten resurssien olemattomuudesta. Tästä syystä erot suunnitelmien toteuttamisessa voivat olla huomattavia jopa saman paikkakunnan sisällä, eri kaupunginosissa, olevien päiväkotien välillä.

4.3.1 Feministisen tutkimuksen näkökulma

Leppänen (2010) arvostelee lastenlaulujen heteronormatiivista ja sukupuolinormittavaa sanastoa. Tietenkin vanhojen lastenlaulujen kohdalla tämä on ilmeistä, mutta perinne vielä joksikin elää nykyaikanakin julkaistuissa lauluissa (Leppänen, 2010, s. 70–71). Perinnelauluissa naiset kuvataan lähinnä äiteinä tai mummoina tai lempeinä ja huolehtivina hoitajina, mutta miehet rohkeina normien rikkojina ja pelastajina. Naiset ja tytöt ovat enemmän passiivisia objekteja ja miehet ja pojat ovat aktiivisia toimijoita (Leppänen, 2010, s. 73–74 ja 76).

Myös väkivalta on olennainen osa miesten toiminnan kuvailua lastenlauluissa, koska se on yleisesti hyväksytympää miessukupuolelle kuin naisille länsimaisessa kulttuurissa. Suurin osa

laulujen päähenkilöistä ja sankareista ovat miessukupuolisia (Leppänen, 2010, s. 77–78). Leppänen (2010) havainnoi, että lastenmusiikkikulttuurissa on yhtäaikaisesti sukupuolittuneisuutta ja pyrkimys häivyttää sukupuolirajat. Ikäänkuin katse on vahvasti tasa-arvoisissa ihanteissa, mutta samanaikaisesti kategorisoidaan lapsia tyttöihin ja poikiin ja normitetaan käytännön kautta, mitkä tavat ovat sopivia tytöille tai pojille musiikin harrastamiseen (Leppänen, 2010, s. 88–89).

Vanhat tavat istuvat tiukasti, vaikka aika ja kehitys kulkee vääjäämättömästi eteenpäin. Vaatii usein sukupolvenvaihdoksen, jotta uudet normit tulevat pysyvästi käytäntöön. Muutos on vain nykyaikana niin nopeatempoista, että uudeltakin sukupolvelta vaaditaan jatkuvaa lisäkoulutautumista, jotta pysyy muutoksessa mukana. Seuraavassa kerron löytämiäni kriittisiä kirjoituksia musiikin älykkyyttä parantavasta vaikutuksesta.

4.3.2 Musiikin harrastaminen ja älykkyys

Musiikin harrastamisen ja älykkyuden yhteyttä on tutkittu runsaasti. Ukkola-Vuoti (2017) kertoo musiikin kuunteluun liittyvistä tutkimuksista, joissa lasten kognitiivisia taitoja ja musiikin kehittävää vaikutusta psykologisiin tuloksiin ja jopa älykkyYTEEN on tutkittu runsaasti, mutta tulokset pitkäaikaisista vaikutuksista ovat epävarmoja. Esimerkkinä hän käyttää tutkimusta miltei 30 vuoden takaa, jossa lapsille soitettiin äänitettä Mozartin pianosonaatista tai sitten vastaavasti olivat koetilanteessa hiljaisuudessa. Kokeessa todettiin Mozartilla olevan vaikutusta lasten kykyyn selviytyä avaruudellista ja hahmotuksellisista tehtävistä. Tosin jälkeempään on tehtyjen tutkimusten mukaan, vaikutus on hyvin pieni. Sittemmin vastaavia kokeita kognitiivisten taitojen parantumisesta ja lasten luovan ajattelun kehittymisestä on tehty pop-musiikilla, kuten Blurin ”Country house” -kappaleella ja lastenlauluilla ja itse asiassa niillä on päästy vieläkin parempiin tuloksiin. Loppupäätelmä oli, että lasten suoriutuminen kognitiivisesti haastavista tehtävistä parantuu, jos he kuuntelevat tuttua ja mielekästä musiikkia ennen testaamista. Parantuneet tulokset perustuvat siis luultavimmin enemmän musiikin virkistystilaa stimuloivaan vaikutukseen kuin älykkyuden kehitykseen (Ukkola-Vuoti, 2017, s. 194–195). Siitä huolimatta mediassa usein aihetta käsiteltäessä viitataan musiikkimaun ja älykkyuden korrelaation tai klassisen musiikin positiivisesta vaikutuksesta lapsen älykkyYTEEN jo sikiöaikana, vaikka tieteellinen näyttö on hataralla pohjalla tai ainakin johtopäätelmiä tutkimustuloksista tehdään liian suoraviivaisesti.

Myös Leppänen (2010) nostaa esille edellä mainittujen väitteiden epätieteellisyyden. Ne pohjautuvat pääasiassa Don Campbell nimisen henkilön kirjoittamalle vuonna 1998 julkaistulle ”The Mozart Effect” –menestyskirjalle, joka taas on tehty Gordon Shaw’n ja Francis Rauscherin vuonna 1995 julkaistun tutkimuksen tulosten perusteella (Leppänen, 2010, s. 42). Kyseinen tutkimus on juuri sama, johon Ukkola-Vuoti (2017) viittaa kirjassaan. Leppänen (2010) kertoo myös, että ”The Mozart Effect” –kirjan ympärille on luotu kokonainen tuotesarja, jota markkinoidaan odottaville naisille ja pienten lasten äideille tieteellisillä perusteluilla lapsen älykkyyttä ja luovuutta kehittävänä keinona. Kyseisiä tuotteita löytyy laajalti kaupunginkirjastojen valikoimista (Leppänen, 2010, s. 42–43). Kyseiset tuotteet ovat jo aika iäkkäitä, mutta nopea haku Outi-tietokannassa osoittaa, että edelleen Oulun kaupunginkirjaston valikoimista olisi lainattavissa neljä eri-ikäisille lapsille tarkoitettua, vuonna 2001 julkaistua cd-levyä ”Mozart effect” -hakusanalla.

Harvard Gazettesta (2013) löytyi Peter Reuellin kirjoittama aiheeseen liittyvä artikkeli Harvardissa tehdystä tutkimuksesta, joka ei löytänyt tilastollista merkittävyyttä musiikin opiskelun ja älykkyyden kehittymisen yhteydestä (Reuell, 2013). Tutkimuksen lopulliset tulokset eivät siis pelkästään kyseenalaistaneet niin kutsuttua Mozart-vaikutusta, vaan koko yleisesti hyväksytyyn uskomukseen, että musiikin harrastaminen antaisi huomattavaa hyötyä henkilön kognitiivisissa taidoissa. Harris (2009) toteaa älykkyyttä ja musiikkia tutkivista tutkimuksista, että on hyvä pitää mielessä, että harva tutkimus on yksiselitteinen ja lopullinen. Rauscherin ja Shawin (1995) tutkimus sai valtavan mediahuomion julkaisunsa jälkeen, mutta se ei ole ainoa laatuaan. Myös Morton, Kershner, and Siegel (1990) tekivät samankaltaisen tutkimuksen ja pääsivät samanlaisiin tuloksiin käyttämällä Pink Floydin musiikkia, kun taas Carstens, Huskins ja Hounshell (1995) yrittivät toistaa Mozart-efekti –kokeen, mutta epäonnistuivat saamaan vastaavia tuloksia (Harris, 2009, s. 7).

Väärä tieto elää ihmisten mielissä voimakkaasti varsinkin, jos väärä tieto on alun perin perusteltu tieteellisillä argumenteilla. Tiede on itseään korjaavaa eli teoria hylätään, jos se osoitetaan vääräksi. Näin ei taida käydä kansan syvissä riveissä, vaikka kuinka osoitettaisiin tutkimustuloksia, jotka kyseenalaistavat tai suoraan osoittavat aiemmin opitun tiedon vääräksi. Termi kognitiivinen dissonanssi kuvaa juuri kyseistä tilaa, jossa henkilö ei voi luopua omakutusta tiedosta, jos uusi todiste on omien mieltymysten, halujen, toiveiden tai etujen vastainen. Elämme siis mieluummin miellyttävässä valheessa kuin tunnustamme tosiasiat, vaikka jälkimmäinen lopulta olisikin meille enemmän hyödyksi.

5 Johtopäätelmät

Keräämästäni aineistosta nousi vahvasti esille musiikkikasvatuksen tärkeys lapsen varhaisessa kehitysvaiheessa. Sen välineellistä arvoa korostettiin useissa artikkeleissa, kuten kielenkehityksessä sekä matemaattisessa ja avaruudellisessa ajattelussa. Kritiikissä Sundin (1995) totesi, että tuotoksia ja taitoja arvostetaan enemmän kuin ajattelun ja tunteiden tasolla tapahtuvaa kehitystä. Kaiken ei välttämättä tarvitsisi olla tarkoin mitattavaa ja kehittävää, jotta se voidaan perustella lapsen kehitykselle positiiviseksi.

Harrisin (2009) mukaan tutkimukset tukevat vahvasti teoriaa, että musiikilla on positiivinen vaikutus aivojen kehitykseen, mutta hän väittää vaikutuksen ulottuvan paljon pidemmälle kuin kieleen, matematiikkaan ja lukemiseen. Musiikki muokkaa aivojen toimintaa ja luo pohjaa luovuudelle, yksilöllisyyden kehitykselle, itsetunnolle ja sosiaalisille taidoille (Harris, 2009, s. 9). Yhtäsuuruusmerkin vetäminen musiikkikasvatukseen ja älykkyyden välillä vaikutti olevan mutkissa oikomista ja markkinointiosastoilla keksitty kuin tieteellisesti pitävästi todistettu.

Kaikenlainen leikkiminen ja hauskanpito musiikin parissa ovat yhtä lailla kehittäviä ja hyväksyttäviä toiminnan muotoja lapsen musiikkikasvatuksessa. Näissä toteutuskyky kasvatustalakin on matalampi kuin kunnianhimoisten musiikkiopetustuokioiden vetäminen lapsiryhmälle. Hyötykin on varmasti suurempi, jos lapset saavat leikkiä ja innostua kuin silloin, kun puoliväkinen opetetaan haluttomalle ryhmälle soittimien soittoa. Tärkeää kuitenkin olisi, että musiikkikasvatusta olisi säännöllisesti, esimerkiksi viikoittain, edes jossain muodossa, kuten laulaen, soittaen, tanssien tai kuunnellen.

Lindberg-Piironen ja Ruokosen (2017) mukaan lasten taitotasot ja valmiudet eroavat toisistaan huomattavasti johtuen lapsien aiemmasta kiinnostuksesta ja harrastushistoriasta. Se ei ole ikään verrannollista, vaan esikouluikäisilläkin keskinäiset erot selittyvät annetusta tuesta ja opetuksesta (Lindberg-Piironen, 2017, s. 94).

Motivoitunut, ammattitaitoinen ja rohkea henkilökunta on avainasemassa musiikkikasvatuksen elinvoimaisuudessa varhaiskasvatuksen kentällä. Riittää vain yksi henkilö, joka ylittää näkymättömän kynnyksen ja unohtaa häpeän tunteet ja muut henkiset esteet. Aikuinen voi olla esimerkkinä terveestä itsetunnosta ja siitä, että on normaalia tehdä virheitä eikä tarvitse olla virtuoosi, jotta musiikista voi nauttia.

6 Pohdinta

Musiikkikasvatuksen tila ei vaikuta kovin hyvältä nykypäivänä. Syitä siihen on esitetty monenlaisia, kuten pääasiassa henkilökunnan ammattitaidon heikentyminen. Tämän taas katsotaan johtuvan musiikin opetuksen vähentymisestä lastentarhanopettajan, nykyään varhaiskasvatuksen opettajan, koulutuksessa viimeisen 20 vuoden aikana. Selitys ei varmaan ole kaukana totuudesta, koska musiikin opetuksen määrä yliopistoissa kandidaatin tutkintovaiheessa on tipahtanut muutamaa opintopisteeseen ja kurssiin. Näillä parilla kurssilla opetetaan pianoa ja kitaraa vain ryhmäopetuksessa. Pelkästään niillä taidoilla on mahdotonta lähteä musiikkikasvatusta harjoittamaan päiväkotiryhmässä, ellei itsenäisesti opettele sinnikkäästi vähintään paria vuotta lisäksi.

Jos musiikki on vähentynyt, niin mikä sitten on korvannut sen? Vai onko päiväkotien arki niin hektistä, että kaikki ”ylimääräinen” on vain kuormittavaa? Arvostetaanko nykypäivänä muita taitoja enemmän kuin musiikkia, kuten koneellista ajattelua, STEAM-pedagogiikkaa tai liikuntakasvatusta? Karvin tutkimuksessahan kävi ilmi, että tilanne kosketti valtakunnallisesti kaikkia taideaineita, ei pelkästään musiikkikasvatusta. Ne koetaan tärkeiksi ja hyödyllisiksi henkilökunnan keskuudessa, mutta niitä ei tahdota silti toteuttaa, vaikka asiakirjat niihin velvoittavat.

Vahvimpana aineistoista jäi mieleen artikkeleiden ja kirjallisuuden musiikkikasvatuksen väli-neellisen hyödyn painottaminen lapselle. Kovasti nostettiin esiin matemaattisten, kielen kehityksen ja kognitiivisten hyötyjen löytymistä tutkimustuloksista, mutta arkisempi puoli, yhdessäolon ja leikin kautta syntyvä oppimisen ilo mainittiin lyhyesti pienemmissä kappaleissa. Mielestäni tätä jälkimmäistä näkökulmaa tulisi arjen toiminnassa painottaa enemmän ja aivo-kurkiaisien vahventuminen olisi vain miellyttävä sivutuote onnistuneen musiikkikasvatuksen seurauksena. Toinen mieleen jäänyt asia oli älykkyystutkimusten esiin nosto medioissa ja Mozart-efektin sitkeä toistaminen, vaikka se on kumottu useita kertoja jo vuosikymmeniä sitten.

Aiheesta riittäisi varmasti vielä pro gradu –tutkielmaan asti, jos joskus sellaista päädyn kirjoittamaan. Tosin tarkentaisin näkökulmaa ja vaihtaisin tutkimuskysymystä sekä tekisin tutkimusaineiston keräämisen itse kvalitatiivisin menetelmin.

Lähteet

- Barrett, M., Flynn, L., Brown, J. & Welch, G. (2019). *Beliefs and Values About Music in Early Childhood Education and Care: Perspectives From Practitioners*, *Frontiers in Psychology*. Volume 10 - 2019, <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.00724>
- Finlex. (2018). Varhaiskasvatuslaki. Haettu osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180540#L1P2>
- Harris, M. (2009). *Music and the young mind: Enhancing brain development and engaging learning*. Rowman & Littlefield Education.
- Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. (2007). *Tutki ja kirjoita* (13. osin uud. laitos.). Tammi.
- Kansallisen koulutuksen arviointikeskus. (2019). *Varhaiskasvatuksen laatu arjessa*. Haettu osoitteesta https://karvi.fi/app/uploads/2020/06/KARVI_T0720.pdf
- Koivula, M., Siippainen, A., Eerola-Pennanen, P., & Böök, M. L. (2022). *Valloittava varhaiskasvatus: Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia* (3. korjattu ja laajennettu painos.). Vastapaino.
- Koppa. (2021). Jyväskylän yliopisto. Laadullinen tutkimus. Haettu 29.4.2023. osoitteesta <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/metelmapolkuja/tutkimusprosessi/tutkimuksen-toteuttaminen>
- Leppänen, T. (2010). *Vallatonta musiikkia: Lastenmusiikkikulttuuri 2000-luvun Suomessa*. Gaudeamus Helsinki University Press.
- Lilja-Viherlampi, L. (2007). *"Minunkin sisällä soi" : Musiikin ja sen parissa toimimisen terapauttisia merkityksiä ja mahdollisuuksia musiikkikasvatuksessa*
- Metsämuuronen, J. (2003). *Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä* (2. uud. p.). International Methelp.
- Nurmi, M. (2019). *Mitä musikaalisuus on?* Vastapaino.
- Opetushallitus, Ojala, J., & Väkevä, L. (2013). *Säveltäjäksi kasvattaminen: Pedagogisia näkökulmia musiikin luovaan tekijyyteen*. Opetushallitus.
- Opetushallitus. (2022). *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022*. Haettu osoitteesta <https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/varhaiskasvatussuunnitelman-perusteet-2022>

- Opetushallitus. (2014). *Esiopetussuunnitelman perusteet 2014*. Haettu osoitteesta https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/esiopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf
- Opetushallitus. (2022). *Mitä on varhaiskasvatus?*. Haettu osoitteesta <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus>
- Paasolainen, T. (2021). *Musiikin monipuoliset mahdollisuudet varhaiskasvatuksessa*. <https://tutkittuavarhaiskasvatuksesta.com/2021/10/22/musiikin-monipuoliset-mahdollisuudet-lapsiryhmissa/#more-2099>
- Ruokonen, I., Ruokonen, I., Airola, M., Alho, E., Huhtinen-Hildén, L., Krokfors, M., . . . Lindberg-Piiroinen, A. (2017a). *Musiikki varhaiskasvatuksessa : Käsikirja*. Helsinki: Classicus.
- Reuell, P. (2013). *Muting the Mozart effect*. Harvard Gazette 11.12.2013. Luettu 9.4.2023. <https://news.harvard.edu/gazette/story/2013/12/muting-the-mozart-effect/>
- Ruokonen I., Tervaniemi M., Reunamo, J. (2021). *The significance of music in early childhood education and care of toddlers in Finland: an extensive observational study*. *Music Education Research*. 2021;23(5):634-646. doi:10.1080/14613808.2021.1965564
- Ukkola-Vuoti, L., & Ukkola-Vuoti, L. (2017). *Musikaaliset geenit : Hyvinvointia musiikista*. Helsinki: Kustantamo S&S.
- Valli, R. & Aaltola, J. (2015a). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 1, Metodien valinta ja aineistonkeruu : virikkeitä aloittelevalle tutkijalle* (4. uud. ja täyd. p.). PS-kustannus.
- Valli, R. & Aaltola, J. (2015b). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 2, Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin* (4. uud. p.). PS-kustannus.
- Williams, K.E. *Moving to the Beat: Using Music, Rhythm, and Movement to Enhance Self-Regulation in Early Childhood Classrooms*. *IJEC* 50, 85–100 (2018). <https://doi-org.pc124152.oulu.fi:9443/10.1007/s13158-018-0215-y>
- Young, S. (2005). *Music with the under-fours*. Taylor & Francis Group.